

Børne- og Kulturchefforeningens holdningsnotat om børne- og familieområdet

Børne- og Familienetværket har fået nye fokusområder. Vi er gået fra at have fokus på brandslukning og enkeltsager, som har fyldt i medierne, til at kunne fordybe os i børns trivsel og udvikling, som en del af fællesskabet.

Det har blandt andet betydet, at vi i BKF lige nu arbejder med 5 forskellige dagsordener. Først og fremmest arbejder vi med, hvordan vi kan understøtte barnets trivsel ved at understøtte forældrene i deres rolle og ansvar for barnets trivsel. Dernæst har vi fokus på børn, der bliver klemte i konfliktfyldte skilsmisser og de udfordringer, der opstår for barnets trivsel. Det er begyndt at fylde mere og mere i kommunalt regi, og derfor er vi gået ind i arbejdet omkring reorganisering af hele området i forhold til samarbejdet med Statsforvaltningen.

Fokus på børns trivsel betyder også fokus på, hvordan børn og unge indgår i det almindelige fællesskab og de udfordringer, der er opstået i kølvandet på det store fokus på inklusion primært i folkeskolen. Igen tager vi i BKF udgangspunkt i alle børns trivsel og i, hvordan flest mulige indgår i det store almene fællesskab.

Robusthed er også et nyt begreb, som har fået stor opmærksomhed i takt med, at undersøgelser viser, at flere og flere børn og unge oplever mistro og psykisk sårbarhed. Hvordan sikrer vi os, at vi støtter børn og unges udvikling, så de opnår de kompetencer, der skal til for at kunne modstå de udfordringer, som de møder i skolen, fritiden og i alle de mange forskellige fællesskaber de er en del af i deres hverdag. Og ikke mindst hvordan støtter vi forældrene til at kunne støtte deres børn bedst muligt?

Endelig har vi også fokus på afbureaukratisering. Når medarbejderne oplever, at tiden går mere med at efterleve lovmæssige kontrolkrav, hvis effekt for borgeren er tvivlsom fremfor at kunne yde den indsats overfor familierne, som er nødvendig, ja så skal vi se på, om vi kan gøre tingene anderledes og hvilke unødvendige barrierer, vi møder i det daglige arbejde.

1. Vi tror på forældrene - fokus på forældreansvar og forældreevne

Forældrene er de vigtigste medspillere, når vi arbejder med børns og unges trivsel. Der er et stort potentiale i involveringen af forældre og familie i forhold til børns læring og trivsel. Forældrenes og familiens positive involvering i det gode børneliv har stor betydning for udvikling af børnenes livsduelighed.

Fra forskningen ved vi, at fællesskaber, som aktivt involverer forældre og familie i udviklingsbestrebelse omkring børns læring og trivsel, kan have afgørende betydning for,

hvor høj grad vi lykkes, når børn skal tilegne sig nye kompetencer og opleve en glæde ved at vokse i fællesskab. F.eks. viser forskningen, at der hvor forældrene oplever sig meddraget og aktivt støtter op om fællesskabernes mål og aktiviteter, vokser børnene og tilegner sig hurtigere og på højere niveau kognitive, sociale og emotionelle kompetencer.

Derfor er vi optaget af, at forældre bliver medinddraget meningsfuldt i hele børneområdet. Vi vil gerne være medskaber af fællesansvar for forældrene, familie og professionelle i børns liv.

En udfordring for forældre i dag er, at deres børn i dag indgår i mange forskellige fællesskaber både fysisk og virtuelt via sociale medier. Det stiller derfor anderledes krav til forældre og forældreopgaven. De skal kunne hjælpe og støtte deres børn i at navigere i sociale fællesskaber på vilkår, som for dem kan være svære at forstå og relatere sig til.

Det kan være med til at skabe usikkerhed blandt forældre og gøre det svært at sætte retningslinjer og dermed være tydelige i deres krav til børnene og i deres forældreansvar. Derfor søger forældre oftere mod andre aktører i forhold til råd og vejledning i, men til tider også i forhold til forventninger om, hvem der har ansvar og muligheder for at støtte børnene i en kompleks og hurtigt foranderlig hverdag både den digitale og den fysiske.

BKF mener, at:

- Forældreansvaret skal understøttes eller gå hånd-i-hånd med gode læringsfællesskaber i dagtilbud og skoler. Det er derfor afgørende, at vi inddrager forældrene hele vejen omkring børnefællesskaber og støtter dem i at påtage sig forældreansvaret.
- Forældreansvaret skal fastholdes. Vi skal have fokus på i højere grad at hjælpe forældrene til at understøtte barnets udvikling, trivsel og sundhed, når barnet er i en uheldig udvikling såsom kriminalitet, mobning og misbrug af rusmidler.
- Forældrenes og de professionelles pligt til at samarbejde – også når det er svært – bør skærpes og udvikles. BKF tror på, at forældrene kan og skal arbejde sammen med de øvrige voksne omkring barnet, hvis vi skal lykkes.
- Vi skal udvikle læringssammenhænge, hvor vi tilbyder forældre og familier adgang til viden og redskaber, der har dokumenteret effekt i forhold til børnenes udvikling af livsduelighed.

2. Børn bliver klemte i konfliktfyldte skilsmisser

Skilsmisser er et nyere emne, som fylder i BKF's arbejde. Desværre ser vi alt for ofte, at børnene mistrives, når forældrenes skilsmisse ender i en konfliktsituation. De sager viser helt tydeligt udfordringerne ved det nuværende system i forhold til børnenes interesser og trivsel.

Ved skilsmisse får forældrene deres aftale om børnenes bopæl, forældremyndighed og samvær godkendt eller afgjort i Statsforvaltningen. Det er en retsinstans og som sådan ikke et

system, der er anlagt med udgangspunkt i børnenes perspektiv, men med afsæt i et retssystem og jura for at afgøre tvister imellem to voksne forældre.

Det kommunale system og Statsforvaltningen kan i de tilfælde ofte stå i modsætning til hinanden og dermed ikke arbejde sammen hen imod at sikre barnets trivsel. På den ene side står Statsforvaltningen, som via Forældreansvarsloven afgør barnets bopæl og samvær med forældrene, og på den anden side står kommunen, som skal sikre børns trivsel, læring, udvikling og sikkerhed. Her er det dagtilbudslov, folkeskolelov og serviceloven, der er afgørende. Det er en klar juridisk opdelingen, som imidlertid ikke er hensigtsmæssig, når man ser på børnenes trivsel og måden, hvorpå de to lovgivninger arbejder. Serviceloven er proaktiv opsøgende og forebyggende, mens forældreansvarsloven er reaktiv og kun træder til, når konflikten er gået i hårdknude, og Statsforvaltningen kan kun gå ind i en sag på opfordring fra barnets forældre.

Dermed kan det være en udfordring at tage hånd om et barns mistrivsel, idet der skal inddrages to instanser, som i udgangspunktet har to vidt forskellige indgange til en skilsmisse og perspektiver i forhold til barnets trivsel. Derfor er BKF aktiv i det igangværende arbejde med at se på, hvordan organiseringen omkring skilsmisser og afgørelser ift. børns bopæl og samvær med forældrene kan ændres, så der i højere grad tages hensyn til barnets trivsel.

BKF mener:

- Der er behov for markant ændrede regler og organisering for at støtte de børn, der kommer i klemme mellem stridende forældre ved skilsmisse og samlivsophør. BKF ser gerne, at der sættes gang i brede drøftelser og ses på en gennemgribende reform på området.
- Udgangspunktet for drøftelser for en ny struktur for skilsmisseområdet, skal være det gode børneliv og hvordan lovgivningen og organiseringen af myndigheden bedst støtter det sammenhængende perspektiv på barnets trivsel.
- Kommunerne skal spille en mere central rolle i konfliktfyldte skilsmissesager fremover, da det er kommunerne, der primært har ansvaret for vore børn og unges trivsel, når forældrene ikke slår til. Det er de kommunale institutioner, der møder og kender børnene og deres forældre, og det er kommunerne, der er vant til at træffe indgribende beslutninger, som i yderste konsekvens er at tvangsfjerne et barn, når forældrenes omsorg ikke er tilstrækkelig. Kommunerne har således en solid erfaring i forhold til opmærksomhed på børn og unges trivsel og i forhold til at træffe afgørelser i børn og unge sager.

3. Robusthed - Børn og unge skal blive robuste borgere

Følelser og psykiske ustabilitet har samfundsmæssigt fået stort fokus, specielt hos den yngre generation. Undersøgelser viser, at næsten 25 pct. af Danmarks unge giver udtryk for, de mistrives. mistrivsel er en dominerende faktor for mange børn og unge, og det skal vi være med til at afhjælpe.

Robuste fællesskaber kan være afgørende for børn, unge og familiers trivsel og udvikling. I et robust fællesskab er der bl.a. en høj grad af tolerance og accept af forskellighed og en oplevelse af et tilhørsforhold i gode relationer, selvværd og tryghed i samspillet med andre.

Ofte kan det handle om manglende robusthed og redskaber til at tackle tilværelsen. For at få en fremdrift i robusthed, trivsel og udvikling for børn, unge og familier skal vi systematisk fastsætte mål sammen med barnet, den unge og familierne.

For at støtte børn og familier, som er i mistrivsel, skal vi samarbejde bredt i kommunerne. Samarbejdet skal styrkes mellem bl.a. socialområdet, sundhedsområdet, dagtilbud- og skoleområdet.

Vi skal bruge målrettede værktøjer til at dokumentere forandring som en del af vores almindelige praksis, og det skal ske på tværs af vores faglige områder i kommunen

BKF mener:

- At vi i samarbejde med forældre og alle vores samarbejdspartnere skal medvirke til, at børn, unge og familier i udsatte positioner får de bedst mulige betingelser for at udvikle robusthed og vedholdenhed.
- At vi fortsat skal have faglige dygtige medarbejdere og ledere, der har mod på at gå nye veje til gavn for børn, unge og familier. Det er vigtigt, at medarbejdere og ledere har viden om faglige metoder, evidens og tendenser inden for det socialfaglige og tværfaglige område.

4. Fra inklusion til lærende fællesskaber for alle

Inklusion har præget den offentlige debat siden 2012, hvor der blev gennemført en lovændring om inklusion af elever i den almindelige undervisning.

Målet med lovgivningen var, at færre børn ekskluderes til specialtilbud og flere børn skulle inkluderes i det almene fællesskab og være en del af folkeskolen med de nødvendige støtteforanstaltninger. Det var ligeledes en erklæret hensigt, at inklusionstankegangen skulle betyde et perspektivskifte fra det enkelte barn til fokus på at indgå i fællesskabet.

BKF ser nogle grundlæggende udfordringer gennem de senere års arbejde med inklusion:

1. Forståelsen af inklusion er blevet for snævert knyttet til et spørgsmål om at inkludere eller flytte elever fra specialtilbud til det almene tilbud
2. Der har i for høj grad været fokus på at opnå målsætningen, at 96 % af alle børn skulle være inkluderet i folkeskolen, fremfor målet om at styrke de almene fællesskaber til gavn for alle børn og unge
3. Opfattelsen af at særlige behov alene er knyttet til det enkelte barn eller ung, og hvis barnet/den unge blev enten inkluderet eller flyttet, løser det alle problemer.

Udfordringerne har bevirket, at diskursen og debatten omkring inklusion er blevet mere individorienteret med fokus på enkelt børn, end fællesskabsorienteret med fokus på at skabe inkluderende fællesskaber, som kan rumme flest mulige børn i folkeskolen, fritidstilbud og dagtilbuddet.

BKF mener:

- Vi bør afskaffe begrebet inklusion og i stedet tale om lærende fællesskaber for alle børn med en tydelig reference til praksis i forhold til alle børn og unge og deres diversitet.
- Ved at tale om lærende fællesskaber rettes fokus på kontekst- og helhedsorienterede forståelser af alle børn og unges særlige behov. Målet er fællesskaber, der favner en større mangfoldighed, hvor alle børn og unges lærings- og deltagelsesmuligheder er i fokus. Heri indgår, at alle børn og unge bliver støttet i at mestre alle de fællesskaber, som de indgår i og bliver så dygtige, som de kan.

5. Afbureaukratisering:

Gennem de seneste 10 år er der blevet gennemført omfattende reformer og lovpakker på området for udsatte børn og unge. Det har medført en detaljeret styring af sagsbehandlingen gennem regler og tidsfrister og skabt en meget bureaukratisk sagsbehandling.

Mange socialrådgivere angiver i dag at bruge 70-80% af deres arbejdstid på at dokumentere og være lovmedholdelige fremfor at være i mere direkte kontakt med de børn, unge og familier, som de skal forsøge at skabe forandringer for.

Spørgsmålet er, om der skabes mere kvalitet i sagsbehandlingen, og om det også har en øget effekt for borgeren. Det kan se ud som om, at det omfattende lovkompleks, som sagsbehandlingen står på i dag, gør, at mange kommuner må ansætte mange flere socialrådgivere, fordi det kan være svært både at levere juridisk korrekt sagsbehandling, samtidig med at lave den opfølgning, skabe den relation og opnå de resultater for udsatte børn og unge, som der efterspørges.

BKF mener:

- At vi skal have et stærkt fokus på og bidrage til afbureaukratiseringen
- Der er behov for en gennemgribende revision og forandring af Servicelovens bestemmelser, så den kommer til at understøtte udsatte børn og unges progression og udvikling fremfor krav om dokumentation og lovmedholdelighed.